

POSTANOWIENIE

Dnia 5 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w O.

przy uczestnictwie L. S.

o umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 5 października 2016 r.,

zażalenia uczestniczki

na postanowienie Sądu Okręgowego w K.

z dnia 17 maja 2016 r.,

1. uchyla zawarte w zaskarżonym orzeczeniu postanowienie o odmowie uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 31 marca 2016 r. , i doręczenia uczestniczce L. S. odpisu tego postanowienia z uzasadnieniem;

2. odrzuca zażalenie w pozostałej części;

3. przyznaje adw. D. W. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w K. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) powiększoną o należny podatek od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestniczce z urzędu w postępowaniu zażaleniowym.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 31 marca 2016 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację uczestniczki postępowania od postanowienia Sądu pierwszej instancji orzekającego umieszczenie uczestniczki w szpitalu psychiatrycznym bez jej zgody.

Uczestniczka w postępowaniu apelacyjnym była reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu. W dniu 7 kwietnia 2016 r. złożyła osobiście dwa wnioski: jeden o doręczenie odpisu postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 31 marca 2016 r. i drugi o ustanowienie dla niej pełnomocnika z urzędu „w sprawie kasacji”.

Sąd Okręgowy w K. przesłał uczestniczce odpis postanowienia z dnia 31 marca 2016 r., który otrzymała w dniu 18 kwietnia 2016 r. i jednocześnie wezwał ją do złożenia formularza dotyczącego oświadczenia o jej stanie rodzinnym i majątkowym, który złożyła.

Postanowieniem z dnia 22 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy w K. ustanowił dla uczestniczki adwokata z urzędu w celu wniesienia skargi kasacyjnej.

W dniu 11 maja 2016 r. uczestniczka osobiście złożyła wniosek o sporządzenie uzasadnienia postanowienia z dnia 31 marca 2016 r. i doręczenie jej i jej pełnomocnikowi odpisu tego postanowienia z uzasadnieniem stwierdzając, że jej wniosek z dnia 7 kwietnia 2016 r. złożony w tym przedmiocie miał na celu doręczenie jej odpisu postanowienia z dnia 31 marca 2016 r. wraz z uzasadnieniem, choć nikt nie pouczył jej o konieczności uzyskania uzasadnienia w celu wniesienia skargi kasacyjnej. Wniosła też o potraktowanie jej pisma jako wniosku o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o doręczenie uzasadnienia postanowienia z dnia 31 marca 2016 r.

Postanowieniem z dnia 17 maja 2016 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił wniosek uczestniczki o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o doręczenie odpisu postanowienia tego Sądu z dnia 31 marca 2016 r. z uzasadnieniem i odmówił uzasadnienia tego orzeczenia oraz jego doręczenia.

Sąd Okręgowy uznał za bezzasadny wniosek o przywrócenie terminu wskazując, że zgodnie z art. 168 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przywrócenie terminu następuje, gdy strona nie dokonała w terminie czynności procesowej bez swej winy. Tymczasem uczestniczka była w postępowaniu apelacyjnym reprezentowana przez adwokata ustanowionego z urzędu i z tej przyczyny nie udzielono jej pouczenia

o możliwości i sposobie wniesienia skargi kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 31 marca 2016 r. (w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia błędnie wskazano datę postanowienia Sądu drugiej instancji jako dzień 31 lipca 2015 r., zamiast 31 marca 2016 r.). Zgodnie z art. 387 § 3 zd. pierwsze k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., orzeczenie z uzasadnieniem doręcza się temu uczestnikowi, który w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji zgłosił wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem. Uczestniczka złożyła w dniu 7 kwietnia 2016 r. jedynie wniosek o doręczenie postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 31 marca 2016 r. i odpis taki, jako odpis prawomocnego orzeczenia, otrzymała w dniu 18 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy uznał, że w takiej sytuacji nie można przyjąć, iż uchybienie terminu do złożenia wniosku o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem nastąpiło bez winy uczestniczki, wobec czego jej wniosek o przywrócenie terminu do złożenia takiego wniosku podlegał oddaleniu jako bezzasadny, czego skutkiem była odmowa uzasadnienia tego orzeczenia oraz jego doręczenia, wobec spóźnionego, gdyż złożonego dopiero w dniu 11 maja 2016 r., wniosku.

W zażaleniu na to postanowienie - zawierającym także wniosek o poddanie kontroli na podstawie art. 380 w zw. z art. 398 i art. 396¹ § 3 k.p.c., rozstrzygnięcia oddalającego wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o doręczenie odpisu postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 31 marca 2016 r. z uzasadnieniem - pełnomocnik uczestniczki zarzucił naruszenie art. 168 k.p.c. i wnosił o zmianę zaskarżonego postanowienia i przywrócenie terminu do złożenia wniosku o doręczenie odpisu postanowienia z uzasadnieniem oraz uchylenie zaskarżonego postanowienia w części odmawiającej uzasadnienia tego orzeczenia i jego doręczenia, zasądzenie na rzecz uczestniczki kosztów postępowania zażaleniowego oraz przyznanie adwokatowi z urzędu wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną uczestniczkę w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Trafnie Sąd Okręgowy stwierdził, że ponieważ uczestniczka postępowania była reprezentowana w postępowaniu apelacyjnym przez adwokata z urzędu, Sąd

nie był obowiązany do udzielenia jej pouczenia o możliwości oraz sposobie i terminie wniesienia skargi kasacyjnej od postanowienia Sądu drugiej instancji z dnia 31 marca 2016 r., w szczególności o tym, że niezbędnym warunkiem wniesienia takiej skargi jest złożenie w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia orzeczenia sądu drugiej instancji wniosku o doręczenie tego orzeczenia z uzasadnieniem (art. 387 § 3 w zw. z art. 398⁵ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Przewidziany w art. 87¹ § 1 k.p.c. przymus adwokacko - radcowski w postępowaniu przez Sądem Najwyższym nie dotyczy czynności dokonywanych przed sądem drugiej instancji już po uprawomocnieniu się orzeczenia tego sądu, mających na celu wniesienie skargi kasacyjnej. W szczególności nie dotyczy złożenia wniosku o doręczenie odpisu orzeczenia sądu drugiej instancji wraz z uzasadnieniem w celu wniesienia skargi kasacyjnej. Wniosek taki może zatem złożyć osobiście strona lub uczestnik postępowania.

Choć w sytuacji złożenia wniosku w tym przedmiocie osobiście przez stronę reprezentowaną przez adwokata sąd nie jest obowiązany do pouczenia strony o sposobie i niezbędnej - dla jego skuteczności - treści takiego wniosku, jednak w każdym wypadku obowiązany jest do oceny charakteru procesowego wniesionego pisma. Jak wskazywał wielokrotnie Sąd Najwyższy, z przepisu art. 130 § 1 zd. drugie k.p.c. wynika dyrektywa rozpoznania pisma zgodnie z jego treścią także wówczas, gdy zostało ono mylnie oznaczone, błędnie czy niejasno sformułowane lub dotknięte innymi niedokładnościami, które mogą dotyczyć także treści pisma, gdy została ona niewłaściwie zredagowana, niemniej w sposób pozwalający na ustalenie jego treści w drodze wykładni. Oczywiście niedokładności czy niejasności w treści wniosku o doręczenie uzasadnienia orzeczenia nie wpływają na możliwość wywołania skutku przewidzianego w art. 387 § 3 k.p.c., jeżeli można ustalić intencję autora wniosku (porównaj między innymi postanowienia z dnia 5 września 2001 r. I CZ 110/01, nie publ., z dnia 17 stycznia 2007 r. I PZ 25/06, OSNP 2008/5-6/72, z dnia 23 lutego 2012 r. V CZ 142/11 i z dnia 24 czerwca 2015 r. III UZ 2/15, nie publ.).

W rozpoznawanej sprawie uczestniczka w dniu 7 kwietnia 2016 r., a więc z zachowaniem terminu przewidzianego w art. 387 § 3 k.p.c. w zw. z art. 398⁵ § 1

k.p.c., złożyła osobiście dwa wnioski. Wprawdzie w pierwszym z nich wniosła jedynie o doręczenie odpisu postanowienia z dnia 31 marca 2016 r., nie wskazując, że żąda odpisu tego orzeczenia z uzasadnieniem ani, że odpis ten potrzebny jest w celu wniesienia skargi kasacyjnej. Jednakże wraz z tym pismem złożyła także wniosek o ustanowienie dla niej adwokata z urzędu w celu wniesienia skargi kasacyjnej. Treść obu tych pism interpretowana łącznie dawała podstawy do ustalenia intencji uczestniczki i rzeczywistej treści pisma o doręczenie odpisu postanowienia z dnia 31 marca 2016 r. Dokonana wykładnia pozwalała na przyjęcie, że uczestniczka zamierza wnieść skargę kasacyjną od postanowienia z dnia 31 marca 2016 r. i w tym celu potrzebny jest jej odpis tego postanowienia oraz ustanowienie adwokata z urzędu. To zaś uzasadniało przyjęcie, że jej wniosek z dnia 7 kwietnia 2016 r. o doręczenie odpisu postanowienia z dnia 31 marca 2016 r. złożony został w celu wniesienia skargi kasacyjnej od tego postanowienia, a zatem obejmuje też prośbę o sporządzenie uzasadnienia tego orzeczenia i doręczenie go wraz z uzasadnieniem.

Jeżeli Sąd miałby jakiekolwiek wątpliwości w tym przedmiocie, powinien był wezwać uczestniczkę do ich wyjaśnienia w celu prawidłowego odczytania intencji uczestniczki i treści oraz charakteru tego pisma procesowego. Należy jednak uznać, że w drodze właściwej wykładni obu pism z dnia 7 kwietnia 2016 r. wątpliwości zostały usunięte.

Nieuzasadnione zatem było, jako przejaw nadmiernego formalizmu procesowego, odrzucenie w tej sytuacji wniosku o sporządzenie uzasadnienia postanowienia z dnia 31 marca 2016 r. i doręczenie go uczestniczce wraz z uzasadnieniem, jak orzekł Sąd Okręgowy w zaskarżonym postanowieniu, formułując to orzeczenie (nieprawidłowo) jako odmowę uzasadnienia postanowienia z dnia 31 marca 2016 r. i doręczenia go z uzasadnieniem.

Z tych względów orzeczenie to, jako pozbawione podstawy prawnej, podlegało uchyleniu (art. 398¹⁶ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

W pozostałej części zażalenie jako niedopuszczalne zostało odrzucone na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.). Postanowienie sądu drugiej instancji oddalające wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku

o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia i doręczenia go wraz z uzasadnieniem nie jest bowiem postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie w rozumieniu art. 394¹ § 2 k.p.c., a zatem nie przysługuje na nie zażalenie do Sądu Najwyższego (porównaj między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 1999 r. I CKN 367/99, OSNC 2000/3/48). Sąd Najwyższy może objąć je kontrolą jedynie na podstawie art. 380 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. Skoro jednak, jak uznano wyżej, uczestniczka złożyła w terminie wniosek o doręczenie odpisu postanowienia z dnia 31 marca 2016 r. z uzasadnieniem, bezprzedmiotowy był wniosek o przywrócenie terminu do dokonania tej czynności, a w konsekwencji także zawarty w zażaleniu wniosek o objęcie kontrolą Sądu Najwyższego na podstawie art. 380 k.p.c. oddalenia przez Sąd Okręgowy wniosku o przywrócenie terminu.

Biorąc wszystko to pod uwagę Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu, uwzględniając także wniosek pełnomocnika z urzędu uczestniczki o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym (§ 2, 3, 4 ust. 1 i 3, § 14 ust. 1 pkt 3 i § 16 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu wniosek pełnomocnika z urzędu uczestniczki).

aj

kc